

HUB-EHSAL
Bachelor in het onderwijs:
schoolontwikkeling

(bachelor na bachelor)

9 juni 2011

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Inleiding en verantwoording	6
2.1	Inleiding en verantwoording	6
2.2	Samenstelling commissie	6
2.3	Werkwijze commissie	7
2.4	Domeinspecifiek leerresultatenkader	8
3	Beschrijving van de opleiding	9
3.1	Algemeen	9
3.2	Profiel instelling	10
3.3	Profiel opleiding	10
4	Beoordeling per onderwerp en facet	12
4.1	Doelstellingen opleiding	12
4.2	Programma	17
4.3	Inzet van personeel	26
4.4	Voorzieningen	30
4.5	Interne kwaliteitszorg	32
4.6	Conditie voor continuïteit	34
5	Overzicht oordelen	37
	Bijlage 1 – Samenstelling commissie	38
	Bijlage 2 – Domeinspecifiek leerresultatenkader	40
	Bijlage 4 – Overzicht geraadpleegde documenten	42
	Bijlage 5 – Lijst met afkortingen	43

1 Samenvattende conclusie

De Hogeschool-Universiteit Brussel heeft een informatiedossier aangeleverd voor toetsing van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor). Het dossier is door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) in voldoende mate geschikt bevonden om inhoudelijk te worden beoordeeld door een commissie van onafhankelijke deskundigen. Die inhoudelijke beoordeling heeft plaatsgevonden aan de hand van de kwaliteitscriteria die het 'Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen' daarvoor aanreikt.

Het informatiedossier en de - ter gelegenheid van het locatiebezoek - nader verstrekte gegevens hebben de commissie in staat gesteld om tot de volgende, weloverwogen beoordeling van de voorgedragen opleiding te komen.

De opleiding heeft haar kerndoelstellingen afgeleid uit zeven leerresultaten en de kerndoelstellingen gekoppeld aan opleidingsonderdelen. Kerndoelstellingen worden in ECTS-fiches concreet gemaakt naar leerdoelen en leerinhouden. De opleiding werkte een competentieprofiel uit.

De doelstellingen van de opleiding zoals geformuleerd in de kerncompetenties en het competentieprofiel voldoen aan het niveau en de oriëntatie zoals vereist door de decreetgever.

Het werkveld onderschrijft de domeinspecifieke eisen. De eindkwalificaties zijn getoetst bij het werkveld. Het domeinspecifiek leerresultatenkader situeert zich binnen het niveau 6 (bachelor) van de Vlaamse kwalificatiestructuur.

De professionele gerichtheid van de opleiding wordt gedragen door drie programmalijnen waarbij werkveldleren centraal staat. De begeleiding van de cursist op de werkplek is formeel vastgelegd in een tripartiete overeenkomst. De opleiding hanteert een concept voor actie- en praktijkonderzoek. De professionele ontwikkeling wordt gerealiseerd door onder meer collegiaal leren, een verantwoorde omgang met wetenschappelijk onderwijskundige literatuur, integratie van (basis)kennis in eigen school en bredere onderwijscontext door praktijkonderzoek, een leeromgeving die verkenning van de eigen praktijkcontext stimuleert, verwerven van competenties om het implementeren van vernieuwingen en het overkoepelende schoolbeleid te ondersteunen. De begeleiding door een mentor in de eigen school en tweedaagse samenkomsten met directies vormen het verband met de actuele onderwijspraktijk. Voor elke module en het opleidingsonderdeel 'onderzoek en innovatie' is er verplicht studiemateriaal geïnventariseerd. Daarnaast wordt ook een overzicht van aanbevolen literatuur gegeven.

Het programma leidt schoolontwikkelaars op die gekwalificeerd zijn voor de uitvoering van hun taken. De module 'innovaties in de onderwijscontext' dient meer aandacht te hebben voor relevante en actuele beleidsinitiatieven en verwachtingen in de onderwijscontext. De leerlijn 'onderzoek' is geformuleerd in functie van innovatie. Actieonderzoek wordt verruimd tot praktijkonderzoek met een leerlijn die de eigen onderwijspraktijk van de cursist, de onderwijspraktijk van de collega's en de context van de eigen school omvat. Praktijkonderzoek is gericht op schoolontwikkeling. Curricula vitae tonen aan dat onderzoeksexpertise aanwezig is binnen het docententeam.

Er is een adequate relatie tussen de doelstellingen en het programma. Leerdoelen zijn logisch afgeleid van de eindkwalificaties, die op hun beurt omgezet zijn in programmaleerdoelen. De opleiding heeft heldere keuzes vastgelegd met betrekking tot leerinhouden, didactische werkvormen, evaluatievormen en studiemateriaal en deze concreet uitgewerkt in afstemming met de eindkwalificaties. Kerndoelen worden geëvalueerd op doorgroei- en gevorderd niveau, 'onderzoek en innovatie 3' op expertniveau.

Het programma is inhoudelijk logisch ontwikkeld en een coördinatiegroep bewaakt de inhoudelijke afstemming en coherentie ervan. De inwisselbaarheid van modules 2 en 3 (terwijl de programmalijnen 1, 2, 3 blijven) strookt evenwel niet met de logische inhoudelijke sequentie.

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studielast en –omvang.

De toelatingsvoorwaarden hebben betrekking op diploma's, een werk(praktijk)ervaring van minstens 5 jaar in het onderwijs en de afsluiting van een tripartiete overeenkomst. Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende cursisten.

De inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische deskundigheid van het docententeam voldoet aan de noodzakelijke basiskwaliteit. Docenten en gastsprekers met deskundigheid in praktijkonderzoek, onderwijs- en schoolontwikkeling leggen de verbinding tussen het programma en de onderwijspraktijk. Professionalisering van het docententeam wordt opgenomen door de hogeschool en op opleidingsniveau is er samenwerking met de Marnix Academie (Nederland).

Het aantal personeelsleden volstaat om het vooropgestelde programma van de opleiding bij de verwachte instroom met de vereiste kwaliteit te starten en te continueren

De huisvesting en de materiële voorzieningen voldoen aan de standaarden van hedendaags onderwijs en zijn toereikend om het programma te realiseren.

De opleiding voorziet personele capaciteit voor studie- en trajectbegeleiding die afgestemd zijn op de individuele kenmerken en noden van cursisten. Op de wekplek worden de cursisten begeleid door een mentor (schooldirectie). Mentoren nemen deel aan mentorensessies.

Het systeem van interne kwaliteitszorg dat de hogeschool ontwikkelde waarborgt een systematische aanpak, de evaluatie van verzamelde informatie en de implementatie van acties tot verbetering en borging. Docenten, medewerkers, cursisten, afgestudeerden en het werkveld worden via diverse overlegkanalen en evaluaties betrokken bij kwaliteitszorg.

Het management waarborgt dat de opleiding zal worden ingericht en dat cursisten hun opleiding in de hogeschool zullen kunnen afwerken. De investeringen en financiële voorzieningen die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting van de hogeschool zijn toereikend.

Alles overziend adviseert de commissie de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) van de Hogeschool-Universiteit Brussel.

Den Haag, 9 juni 2011

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding van de Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) van de Hogeschool-Universiteit Brussel,

prof. dr. R. Vandenberghe
(voorzitter)

Lic. W. Melis
(secretaris)

2 Inleiding en verantwoording

2.1 Inleiding en verantwoording

Bij brief van 15 april 2011 heeft de algemeen directeur van de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB) - onder aanbieding van een informatiedossier met bijlagen - bij de NVAO een hernieuwde aanvraag ingediend voor een toets nieuwe opleiding (TNO) ten behoeve van de Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) (verder: banaba Schoolontwikkeling).

De hernieuwde aanvraag geschiedde binnen de termijn van zestig kalenderdagen die decretaal is voorzien als een instelling ertoe is overgegaan een eerdere (initiële) aanvraag in te trekken¹. De instelling had tot die intrekking besloten naar aanleiding van een negatieve beslissing van de NVAO ten aanzien van de kwaliteit van voorgedragen opleiding, genomen op basis van een door een commissie van deskundigen uitgebracht (negatief) adviesrapport over de initiële aanvraag.²

Met het oog op het (opnieuw) uit te brengen advies over de kwaliteit en het niveau van de voorgedragen opleiding is door het bestuur van de NVAO bij besluit van 27 april 2011 wederom een commissie van onafhankelijke deskundigen ingesteld.

2.2 Samenstelling commissie

De commissie voor de beoordeling van de bacheloropleiding kent de volgende samenstelling:

Voorzitter:

- de heer Roland Vandenberghe, emeritus hoogleraar Onderwijskunde KULeuven;

Leden:

- de heer Eric Verbiest, gewezen lector Schoolontwikkeling en schoolmanagement Fontys Hogescholen, gasthoogleraar Universiteit Antwerpen;
- de heer Theo Bergen, emeritus hoogleraar Onderwijskunde Radboud Universiteit Nijmegen en TU Eindhoven;
- de heer Arthur Buelens, gewezen directeur basisonderwijs Mechelen;
- mevrouw Annelore Peeters, studente banaba Intercultureel management, Lessius Mechelen.

Secretaris:

- de heer Walter Melis, gewezen directeur Academische planning Karel de Grote-Hogeschool;

¹

Art. 62 § 6, onder 2° Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (Structuurdecreet) van 04/04/2003.

²

Het adviesrapport van de commissie van deskundigen dateerde van 19 januari 2011.

Procescoördinator:

- de heer Rik Belmans, beleidsmedewerker NVAO.

In de commissie zijn de volgende deskundigheden verenigd:

- domeindeskundigheid in vakdiscipline en afnemend veld: R. Vandenberghe, E. Verbiest, Th. Bergen, A. Buelens;
- onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek: R. Vandenberghe, E. Verbiest, Th. Bergen;
- evaluatiedeskundigheid: R. Vandenberghe, E. Verbiest, Th. Bergen, A. Peeters;
- studentgebonden deskundigheid: A. Peeters.

Zowel de panelleden als de secretaris hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, welke in het bezit is van de NVAO. Voor een kort cv van de leden van de commissie en de secretaris zij hier verwezen naar Bijlage 1 bij dit advies.

2.3 Werkwijze commissie

De commissie heeft zich bij de toetsing van de kwaliteit en het niveau van deze opleiding gebaseerd op de criteria van het *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen*³ en de *Handleiding toets nieuwe opleidingen Vlaamse Gemeenschap*.⁴

De commissie is haar toetsingsarbeid begonnen met het bestuderen van het aanvraagdossier en heeft - door tussenkomst van de betrokken beleidsmedewerker - met de instelling afspraken gemaakt over het locatiebezoek en over de invulling van het programma dat bij die gelegenheid zou worden afgewerkt. Bijlage 2 bij dit advies geeft een overzicht van dat programma.

Op 16 mei 2011 heeft het locatiebezoek plaatsgevonden in de campus van de instelling aan de Stormstraat nr. 2 te Brussel. Voorafgaand aan de gesprekken heeft de commissie geïnventariseerd welke vragen en vraagpunten in de sessies met de verschillende gesprekspartners aan bod zouden moeten komen.

Tijdens het bezoek heeft de commissie zich in verschillende gespreksronden van nadere informatie voorzien, onder meer aan de hand van de vragen die zij tijdens het vooroverleg had voorbereid.

In een slotberaad heeft de commissie op de bezoekdag haar bevindingen op basis van het materiaal en de uitkomsten van de verschillende gespreksronden onderling besproken en vertaald naar, aan het Toetsingskader gekoppelde, conclusies. Daarbij is eerst per facet afzonderlijk een beoordeling uitgesproken en is vervolgens per onderwerp een oordeel gegeven over de desbetreffende facetten in onderling verband, uitmondend in een globaal eindadvies over de aanvraag als geheel.

De secretaris van de commissie heeft daarna een concept adviesrapport opgesteld dat, na verwerking van de daarop binnengekomen commentaren van de commissieleden, is geworden tot het definitieve advies zoals dat hier voorligt. Het adviesrapport is geaccordeerd door alle commissieleden en definitief vastgesteld door de voorzitter op 9 juni 2011.

³ Van 1 september 2009, hierna aan te duiden als: Toetsingskader

⁴ Eveneens van 1 september 2009

De commissie heeft haar conclusies in volledige onafhankelijkheid gevormd.

2.4 Domeinspecifiek leerresultatenkader

Het decreet betreffende de Kwalificatiestructuur (30 april 2009) schrijft voor dat opleidingen gezamenlijk domeinspecifieke leerresultaten uitschrijven die door de NVAO worden gevalideerd en die als basis zullen dienen voor inschaling in de kwalificatiestructuur. Bij een nieuwe opleiding die nog niet in Vlaanderen wordt aangeboden zal de validatie van de domeinspecifieke leerresultaten gebeuren samen met de Toets Nieuwe Opleiding.

Door VLIR en VLHORA is in 2010 een pilootproject opgestart als eerste stap in de uitvoering van de decretale opdracht. Het is daarbij onder andere de bedoeling te komen tot een handleiding voor het uitschrijven van domeinspecifieke leerresultatenkaders. In de periode van het indienen van deze aanvraag was dit pilootproject nog niet afgerond.

In verband met de aanvragen voor de banaba Schoolontwikkeling, deed zich een bijzondere situatie voor. Het betreft een nieuwe, maar niet unieke opleiding. Er waren dus meerdere, vergelijkbare dossiers vanuit meerdere instellingen voor dezelfde, nieuwe opleiding ingediend. Uit de aanvraagdossiers bleek dat de nagestreefde competenties voor een deel dezelfde waren en/of in samenwerking geformuleerd werden. Anderzijds bleek dat er toch geen uniform kader aan de grondslag van deze opleidingen lag. De NVAO heeft daarom aan de instellingen een vergelijkende tabel van de eigen leerresultaten met die van de andere dossiers gevraagd. De NVAO suggereerde deze vergelijking in samenwerking te maken, onder coördinatie van VLHORA.

De NVAO heeft de opleidingen erop gewezen dat steeds is toegelaten dat een instelling/opleiding buiten de gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten zich ook nog profileert met bijkomende leerresultaten.

Op 14 september 2010 zijn vijf hogescholen die een opleiding banaba Schoolontwikkeling beoogden, in overleg samengekomen. Op basis van een voorstel van Hogeschool West-Vlaanderen is men samen gekomen tot het domeinspecifiek leerresultatenkader dat weergegeven is in bijlage 2 van dit adviesrapport.

Naar aanleiding van eerdere locatiebezoeken heeft de commissie vastgesteld dat de gezamenlijke domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) kaderen binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS). De niveaudecriptoren van het niveau 6 uit de VKS worden door de geformuleerde leerresultaten afgedekt. Bijgevolg kan de nieuwe opleiding terecht als een bacheloropleiding getypeerd worden. De NVAO heeft deze gezamenlijke domeinspecifieke leerresultaten gevalideerd op 1 februari 2011, naar aanleiding van de positieve advisering van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) van de Arteveldehogeschool.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

naam instelling:	vzw HUB-EHSAL
adres instelling:	Stormstraat 2, 1000 Brussel
aard instelling:	ambtshalve geregistreerd
vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden:	Campus Brussel
naam van de voorgestelde opleiding	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling
afstudeerrichtingen	geen
onderwijstaal in de opleiding:	Nederlands
niveau en oriëntatie:	bachelor na bachelor (professioneel gericht)
studiegebied	Onderwijs
nieuwe opleiding voor Vlaanderen:	ja
nieuwe opleiding voor de instelling:	ja
studieomvang van de voorgestelde opleiding uitgedrukt in studiepunten:	60 ECTS
graad waartoe de voorgestelde opleiding leidt, kwalificatie van de graad en de specificatie van de graad:	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling
de titel die houders van de graad van deze voorgestelde opleiding kunnen voeren:	Bachelor
academiejaar waarin de opleiding in geval van erkenning voor het eerst zal worden aangeboden:	2011 - 2012
positief advies van de associatie	26 maart 2010 (Associatie K.U.Leuven)
positief oordeel over de macro-doelmatigheid:	28 mei 2010

De opleiding wordt aangeboden in een samenwerkingsverband van de lerarenopleidingen van de Katholieke Hogeschool Leuven, Lessius Mechelen, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Hogeschool-Universiteit Brussel.

3.2 Profiel instelling

De HUB profileert zich, blijkens haar Mission statement⁵, als een instelling van hoger onderwijs waarin studenten centraal staan: "Zij richt zich op de ontwikkeling van hun talenten, hun persoonlijke groei en hun maatschappelijk engagement. Eén basisprincipe bepaalt er het onderwijs: praktijk als oriëntatie, wetenschap als fundering. Denken, durven, doen en doorzetten kenmerken alle studieactiviteiten. Zij leggen de basis voor zelfsturing en levenslang leren."

De HUB ziet studeren als een proces van samen ervaren, van gedeelde ervaring tussen opleiding en werkveld, docent en student en tussen studenten en docenten onderling. Tegelijk gelooft zij dat succesvol studeren ook een persoonlijke begeleiding vergt en een sterke, ondersteunende organisatie.

Werken en studeren in de HUB, is kiezen voor Europa en de wereld, zo stelt de instelling die daar nog aan toevoegt: "Wij zien in diversiteit en interculturaliteit meerwaarde en ervaren onze aanwezigheid in Brussel als een unieke kans op de beleving van wereldburger-schap. De HUB nodigt ieder lid van de gemeenschap uit waarden te delen als persoonlijke verantwoordelijkheid, intellectuele vrijheid en openheid, respect voor anderen, solidariteit en dienstbaarheid aan de gemeenschap."

Zij zegt in dat verband te kiezen voor een open, plurale en zorgzame samenleving en inspireert zich daarbij op het veelzijdige christelijke gedachtegoed. Verder stelt zij vertrouwen te koesteren in de toekomst, in haar medewerkers en de samenleving en wil dat optimisme inzetten bij het continu zoeken naar wat beter kan. De HUB verbindt aan haar missie een reëel engagement en publieke verantwoording.

De HUB verenigt de opleidingen van de vroegere hogescholen EHSAL, HONIM en VLEKHO en van de universiteit KUB, alsmede die van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Sinds 2010 werkt de HUB samen met de KAHO Sint-Lieven (Gent). De HUB stelt dat zij – als combinatie van een hogeschool en universiteit - een uniek concept is, waardoor hogeschoolstudenten en universiteitsstudenten voor sommige vakken dezelfde lessen (bij dezelfde docenten) volgen.

3.3 Profiel opleiding

Achterliggende visie

De banaba Schoolontwikkeling is een 'voortgezette opleiding' voor de Bachelor Kleuteronderwijs (BAKO), Bachelor Lager Onderwijs (BALO) en Bachelor Secundair Onderwijs (BASO). Houders van een diploma van Leraar uitgereikt door een instelling met Specifieke Lerarenopleiding (SLO) en andere bacheloropleidingen worden ook toegelaten. Deze afge-

⁵

Bijlage 1 bij het aanvraagdossier, zie ook www.hubrussel.be/eCache/HUB/8/580.html

studeerden kunnen de opleiding aanvangen zonder voorbereidings-, schakel- of verkort programma. Alle kandidaten moeten minstens 5 jaar werkzaam zijn in het onderwijs.

Uitgangspunten/doelstellingen

De gezamenlijke leerresultaten vormen het referentiekader voor de invulling en uitwerking van de banaba Schoolontwikkeling binnen de HUB.

Het opleidingsprogramma focust onder meer op verdieping en verbreding van noodzakelijke onderzoeksvaardigheden in functie van het verbeteren en vernieuwen van onderwijs in samenwerking met en/of als brug tussen collega's en schoolleiding. De opleiding doelt hierbij op actieonderzoek en praktijkgericht onderzoek. Het curriculum heeft aandacht voor communicatieve en beleidsondersteunende vaardigheden. De opleiding is een professionele (praktijkgerichte) opleiding. Academische vaardigheden (bijvoorbeeld leren lezen van wetenschappelijk onderzoek) worden geïntroduceerd met een koppeling naar de beroepspraktijk.

Het opleidingsprogramma wil leraren vormen die aansluitend bij hun onderwijspraktijk én als schoolontwikkelaar voor de schoolleiding het eerste aanspreekpunt zijn bij de initiatie en implementatie van onderwijsverbetering en/of –vernieuwingen. De Bachelor Schoolontwikkeling heeft gezag doordat hij (deeltijds) in de praktijk werkzaam blijft. Een schoolontwikkelaar wordt niet opgeleid tot leidinggevende.

De deelgebieden - kwaliteit op de eigen onderwijspraktijk, kwaliteit van het onderwijs op de eigen school, kwaliteit van de gehele beroepsgroep – vormen de toepassingsgebieden van het opleidingsprogramma.

Beschrijving programma op hoofdlijnen

Het programma is modulair uitgewerkt in drie opleidingsfasen van elk 20 studiepunten (SP)

MODULES	OPLEIDINSONDERDELEN	SP
<i>Opstart-tweedaagse</i>		
<i>Module 'professionele ontwikkeling van leraren'</i>	- Reflecteren en reflectie stimuleren - Coachen van collega's - Professionaliseren van het team - Onderzoek en innovatie 1	4 5 5 6
<i>Module 'innovatie in de onderwijscontext'</i>	- Keuzetraject ➤ innovatie verkennen in het Basisonderwijs ➤ innovatie verkenen in het Secundair onderwijs - Beleidsinitiatieven en verwachtingen - Innovaties begeleiden in het schoolteam - Onderzoek en innovatie 2	5 3 4 8
<i>Module 'duurzaam innoveren'</i>	- Innovaties verkennen in de brede onderwijswereld - Duurzaam implementeren - Onderzoek en innovatie 3	5 4 11
<i>Afsluitende (evaluatie) tweedaagse</i>		

4 Beoordeling per onderwerp en facet

In dit hoofdstuk toetst het panel de aanvraag aan de hand van de zes onderwerpen en achttien facetten uit het Toetsingskader. Per facet is telkens eerst - omkaderd - de letterlijke omschrijving daarvan uit het Toetsingskader overgenomen. Daarna volgen (eveneens per facet) een summier samenvatting van de informatie verstrekt door de instelling, en de overwegingen en het oordeel van het panel. Tot slot geeft het panel per onderwerp een samenvattend oordeel.

4.1 Doelstellingen opleiding

4.1.1 Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

Professioneel gerichte bachelor:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren*
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk*
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar*

Bevindingen

De opleiding geeft in het aanvraagdossier aan dat zij haar kerndoelstellingen heeft afgeleid uit de leerresultaten voor de banaba Schoolontwikkeling. Een koppeling van de kerndoelstellingen aan opleidingsonderdelen vormt het raamwerk voor de opleiding. Kerndoelstellingen werden geconcretiseerd naar leerdoelen en -inhouden in ECTS-fiches.

De leerresultaten beogen een verdere verdieping en verbreding van de decretale basiscompetenties waarover afgestudeerden met een bachelordiploma moeten beschikken om op een volwaardige manier als beginnende leraar te kunnen functioneren: onderzoekende vaardigheden (leraar als innovator, als onderzoeker), communicatieve én beleidsondersteunende vaardigheden (leraar als lid van een schoolteam), deelnemen aan een maatschappelijk debat over onderwijs, dialogeren over zijn beroep en zijn plaats in de samenleving (leraar als lid van een onderwijsgemeenschap).

Bij de formulering van de kerndoelen hield de opleiding rekening met de taakvelden waarop verbetering en vernieuwing kunnen plaatsvinden: de kwaliteit van de eigen onderwijspraktijk, van het onderwijs op de eigen school en van de gehele beroepsgroep. Competenties voor deze taakgebieden hebben betrekking op verbreding van kennis en inzichten, communicatie en beleidsondersteuning en onderzoeksvaardigheden. De opleiding werkte een competentieprofiel uit.

Bij (praktijk)onderzoek verwijst de opleiding naar actieonderzoek als een strategie waardoor een begeleider en ondersteuner van docenten zich in scholen ontwikkelt. De cursist onderzoekt in actieonderzoek (1ste module) de eigen klaspraktijk en oefent onderzoeksmethodieken in. Praktijkonderzoek (2de en 3de module) overstijgt de eigen onderwijspraktijk, wordt uitgevoerd samen met enkele collega's gebruik makend van aanwezige evaluatierapporten, kent een bredere kennisdeling en stimuleert onderzoekshouding bij collega's. In de drie modules is er feedback van kritische vrienden en een begeleiding door procesbegeleider.

In het gesprek tijdens het locatiebezoek stellen de docenten dat zij van cursisten verwachten dat zij inzicht in het eigen werk in de klas vergroten én dat hun actieonderzoek ook impact heeft op het werk van anderen en op het handelen in de school, mits aan een aantal voorwaarden voldaan wordt.

In het aanvraagdossier licht de opleiding de kerndoelen van de banaba Schoolontwikkeling toe voor ieder opleidingsonderdeel.

Bijlagen bij het opleidingsrapport geven de koppeling 'competenties Schoolontwikkeling HUB/leerresultaten Schoolontwikkeling (SoE)' en de koppeling 'competenties Schoolontwikkeling HUB/descriptoren Vlaamse Kwalificatiestructuur niveau 6'.

Overwegingen

De commissie ontving voldoende toelichting bij de koppeling van de kerndoelstellingen aan opleidingsonderdelen en de concretisering ervan in leerdoelen en –inhouden en in een competentieprofiel.

De commissie kreeg een heldere toelichting bij het concept van actieonderzoek en praktijkonderzoek. De opleiding besteedt zorg aan de voorbereiding van praktijkonderzoek en ondersteunt cursisten bij hun stappen in het onderzoeksproces (bv. opmaak van de onderzoeksvraag, voorzien van aangepaste literatuur, stimuleren van probleemoplossend denken, tussentijds rapporteren).

De commissie stelt vast dat de (kern)doelstellingen en het competentieprofiel formeel voldoen aan het niveau en de oriëntatie van een banaba Schoolontwikkeling.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 1.1 'Doelstellingen opleiding' als voldoende.

4.1.2 Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

a. De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.   b. Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Bevindingen

In de beschrijving van haar doelstellingen naar domeinspecifieke eisen stelt de opleiding dat zij de leerresultaten heeft doorgesproken met werkvelddeskundigen, met de Marnix Academie (Utrecht) en getoetst heeft aan de literatuur. Na dit proces zijn de leerresultaten omgezet in kerndoelen.

De opleiding geeft de rol van een bachelor schoolontwikkeling aan met termen als onder meer: leraren kunnen professionaliseren, kunnen vernieuwen van binnenuit, kennis kunnen creëren (praktijkgericht onderzoek), collega's kunnen begeleiden, de schoolleiding adviseren, aanspreekpunt zijn voor de schoolleiding.

De schoolontwikkelaar neemt in de school/scholengemeenschap een brugfunctie op tussen de schoolleiding en leraren met het oog op verbetering en vernieuwing van de kwaliteit van de eigen onderwijspraktijk, van het onderwijs op de eigen school én van de beroepsgroep.

Op vraag van de NVAO heeft de opleiding haar domeinspecifieke leerresultaten vergeleken met de nagestreefde competenties van de andere instellingen die een Toets Nieuwe Opleiding voor een banaba Schoolontwikkeling hebben ingediend. Op initiatief van VLHORA hebben alle betrokken instellingen op 15 september 2010 overleg gepleegd. Zij kwamen daarbij tot een gemeenschappelijk domeinspecifiek leerresultatenkader (zie ook 2.4). De opleiding heeft een 'Leerresultaat 7' toegevoegd.

In het aanvraagdossier en tijdens het locatiebezoek beklemtonden gesprekpartners dat de opleiding niet opleidt tot een leidinggevende functie.

Het aanvraagdossier verwijst naar de overeenkomst tussen de Nederlandse educatieve (professionele) master 'Leren & Innoveren' en de opleiding banaba Schoolontwikkeling. Beide opleidingen stellen een profiel voorop waarbij een senior(leraar) rollen vervult als expert leraar, initiatiefnemer van vernieuwingen, uitvoerder van praktijkgericht onderzoek en begeleider van collega's bij het implementeren van vernieuwingen en veranderingen.

De opleiding beklemtont dat zij de eindkwalificaties heeft getoetst bij het werkveld via de resonantieraad en een online enquête bij directies en leraren kleuteronderwijs, lager en secundair onderwijs.

Tijdens het gesprek (van 30 november 2010) bevestigden vertegenwoordigers van het werkveld dat de opleiding beantwoordt aan noden van het werkveld. Zij staaften hun antwoord door te stellen dat de schoolontwikkelaar onder meer de taak van de directie aanvult en nieuwe thema's naar het lerarenteam kan brengen, dat de modules onderwerpen aanbieden die leraren ondersteunen bij communicatie, coaching en het invoeren en begeleiden van vernieuwingen en veranderingen.

De werkveldvertegenwoordigers bevestigden (tijdens het gesprek van 30 november 2010) dat zij over de uitwerking van de opleiding geïnformeerd zijn, maar er niet bij betrokken werden. De opleiding stelt dat de betrokkenheid van het werkveld bij de uitvoering en revisie van het programma wordt versterkt via de introductie van de tripartiete overeenkomst en de op- en deelname van die schooldirecties in de resonantieraad van de opleiding. Ook tijdens de opleiding wordt de directie betrokken bij de uitvoering ervan.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding een referentiekader heeft ontwikkeld dat beantwoordt aan datgene wat een opleiding schoolontwikkeling kan inhouden. De commissie heeft vastgesteld dat het werkveld de domeinspecifieke eisen onderschrijft.

De eindkwalificaties zijn getoetst bij het werkveld. De commissie is van oordeel dat de betrokkenheid van het werkveld bij de curriculumontwikkeling tamelijk los is en de toetsing bij het werkveld onontbeerlijk is. De commissie heeft er vertrouwen in dat de introductie van de tripartiete overeenkomst en de medewerking van schooldirecteuren in de resonantieraad van de opleiding de betrokkenheid van het werkveld waarborgt.

De commissie heeft tijdens de gesprekken bij het locatiebezoek vastgesteld dat een recente herziening van het programma tot stand kwam via overleg met deskundigen uit het werkveld, andere opleidingsinstituten en toetsing aan literatuur.

De Nederlandse commissieleden bevestigen dat de opleiding Bachelor Schoolontwikkeling in doelstelling weinig verschilt van de Nederlandse professionele master 'Leren & Innoveren'.

De commissie stelt vast dat het domeinspecifiek leerresultatenkader van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) kadert binnen de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS). De niveaudecriptoren van het niveau 6 uit de VKS worden door de geformuleerde leerresultaten afgedekt. Bijgevolg kan de nieuwe opleiding terecht als een bacheloropleiding getypeerd worden.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 1.2 'Domeinspecifieke eisen' als voldoende.

4.1.3 Samenvattend oordeel onderwerp 1: Doelstellingen opleiding

Op basis van de oordelen over

Facet 1.1. Doelstellingen opleiding

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

is de commissie van mening dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding in overeenstemming zijn met de eisen van de decreetgever betreffende de beheersing van algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De domeinspecifieke eisen sluiten aan bij de eisen van het relevante beroepenveld en zijn erbij getoetst.

De opleiding leidde haar kerndoelstellingen af van de leerresultaten van de Schoolontwikkeling. Kerndoelstellingen worden concreet gemaakt in leerdoelen en leerinhouden van opleidingsonderdelen. De opleiding hanteert een concept voor actie- en praktijkonderzoek. De doelstellingen van de opleiding zoals geformuleerd in de kerncompetenties en het competentieprofiel voldoen aan het niveau en de oriëntatie van een Schoolontwikkeling.

Het werkveld onderschrijft de domeinspecifieke eisen. De eindkwalificaties zijn getoetst bij het werkveld.

Het gemeenschappelijk afgesproken domeinspecifiek leerresultatenkader situeert zich binnen het niveau 6 (bachelor) van de Vlaamse kwalificatiestructuur.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'doelstellingen opleiding' is daarom 'voldoende'.

4.2 Programma

Voor een korte beschrijving van het programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

4.2.1 Facet 2.1. Eisen professionele gerichtheid

Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor professionele gerichtheid:

Professioneel gerichte bacheloropleiding:

- a. Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- b. Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- c. Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Bevindingen

In het aanvraagdossier beschrijft de opleiding haar onderwijsvisie op een banaba Schoolontwikkeling. Bij de ontwikkeling van haar opleidingsprogramma gaat de opleiding uit van de gezamenlijke leerresultaten en de eraan gekoppelde kerndoelen. De opleiding voegde het leerresultaat 'de SO is een aanspreekpunt voor inbreng van expertise inzake onderwijsontwikkeling binnen en buiten het eigen schoolteam' toe aan de zes gezamenlijke leerresultaten die de NVAO heeft gevalideerd.

Het aanvraagdossier vermeldt dat de opleiding bij de uitwerking van concept en werkvormen de klemtoon legt op de professionele ontwikkeling van de cursist via o.m. collegiaal leren, aanleren van kennis om op een verantwoorde wijze om te gaan met relevante onderwijskundige en wetenschappelijke literatuur, vaardigheden om deze kennis te integreren in onderwijs en eigen school via praktijkonderzoek, een leeromgeving die uitnodigt tot verkenning van de eigen én de praktijkomgeving, aanleren van competenties ter ondersteuning van de implementatie van vernieuwingen en het overkoepelende schoolbeleid.

De professionele gerichtheid van de opleiding wordt gedragen door 3 programmalijnen. De opleiding merkt bij de programmalijn 'onderzoek en innovatie' op dat zij in de eerste opleidingsfase de term 'actieonderzoek' hanteert voor het inoefenen van onderzoekscompetenties in de onderwijspraktijk van de cursist zelf. Vanaf de tweede opleidingsfase komen in 'praktijkonderzoek' verdieping en verbreding in beeld, samenwerking met collega's en terugkoppeling van 'critical friends'. Een procesbegeleider begeleidt de cursisten. Het praktijkonderzoek wordt geëvalueerd via de portfoliomethodiek. Hierbij onderbouwt de cursist het proces van zijn praktijkonderzoek, wordt hij als deelnemer in de praktijkonderzoeksgroep (opleiding), als motor van vernieuwing en communicator in het schoolteam (schoolpraktijk) beoordeeld.

Docenten stellen tijdens het gesprek dat een mandaat van de schooldirectie dient te waarborgen dat de schoolontwikkelaar voldoende tijd en ruimte zal hebben voor o.m. praktijkonderzoek, het nemen van initiatieven ter verbetering/vernieuwing, collegiaal overleg en coa-

ching. Hiertoe sluit de opleiding een formele overeenkomst met de directie van de school waarvan de cursist afkomstig is. Tijdens het bezoek kon de commissie een uitgewerkt contract bekijken.

Tijdens het locatiebezoek stelt de gespreksgroep 'conceptontwikkelaars' dat bijeenkomsten van cursisten in leer- en begeleidingsgroepen, ontmoeting en afstemming met schooldirecties (bv. de tweedaagse samenkomst bij aanvang van de eerste, tweede en derde opleidingsfase en de afsluitende tweedaagse aan het einde van de opleiding) de professionele gerichtheid en het verband met de actuele beroepspraktijk van het opleidingsprogramma ondersteunen.

De opleiding stelt dat zij met de professionele 'Master Leren en Innoveren' van de Marnix Academie (Utrecht), de visie en de theoretische onderbouw van het programma banaba Schoolontwikkeling kritisch heeft overlegd. De opleiding nam er kennis van de literatuur waarop de Nederlandse opleiding is gebaseerd in functie van de vereisten voor een Masterniveau en wat essentieel is voor een Bachelorniveau volgens de Dublin Indicatoren.

Tijdens het commissiebezoek wordt een collectie vakliteratuur voor schoolontwikkeling gepresenteerd. In een bijlage bij het aanvraagdossier is een overzicht opgenomen van het verplichte studiemateriaal voor de modules 'professionele ontwikkeling van leraren', 'innovaties in het onderwijs', duurzaam innoveren en de opleidingsonderdelen 'onderzoek en innovatie'.

Overwegingen

De commissie beoordeelt het als positief dat de opleiding kiest voor samenwerking met scholen waarvan de cursisten komen. Tijdens het visitatiegesprek is bevestigd dat de opleiding overlegt met directies met het oog op de verkenning van beperkingen die voor een cursist de werkcontext voor bv. actie- of praktijkonderzoek zouden (kunnen) bemoeilijken. De commissie heeft vastgesteld dat een aantal voorwaarden vastliggen zoals bv. data, lesdag, traject en dat er mogelijkheden voor overleg voorzien zijn.

De commissie staat erop dat de basiskennis (theorie) geïntegreerd wordt in onderzoeksprojecten. De commissie stelt vast dat de opleiding aandacht heeft voor 'werkveldleren' en de begeleiding op de werkplek. Die heeft deze begeleiding formeel vastgelegd in een tripartiete overeenkomst. De commissie dringt er bij de opleiding op aan om de directe begeleiding van de betrokken student op de werkplek extra te bewaken.

De commissie stelt dat de module 'innovaties in de onderwijscontext' bijna volledig is ingevuld met kwaliteitsonderzoek. Zij meent dat er weinig is opgenomen dat betrekking heeft op actuele beleidsinitiatieven en verwachtingen vanuit de externe omgeving (zoals vanwege het departement Onderwijs en de Koepels). De commissie pleit ervoor om bij de kern van de zaak te blijven en de nodige aandacht te geven aan relevante beleidsinitiatieven en verwachtingen in de onderwijscontext.

De commissie is van oordeel dat de leerlijn onderzoek doelgericht geformuleerd is in functie van innovatie. De commissie waardeert dat 'actieonderzoek' wordt verruimd tot 'praktijkonderzoek' met een leerlijn die is uitgewerkt in drie fasen: eigen onderwijspraktijk van de cursist, de onderwijspraktijk van de collega's en de context van de eigen school. De commissie kan bevestigen dat praktijkonderzoek gericht is op schoolontwikkeling.

De commissie beklemtoont dat er van actieonderzoek en praktijkonderzoek geen sprake kan zijn als docenten geen onderzoekservaring hebben in het domein schoolontwikkeling. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding hiertoe (gast)docenten inzet die deze expertise bezitten.

De commissie stelt vast dat de opleiding contacten onderhoudt met experts en werk maakt van versterking van haar netwerken met het werkveld, o.m. met Nederland.

De commissie bevestigt dat het programma opleidt tot schoolontwikkelaars die gekwalificeerd zijn voor de uitvoering van hun taken.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.1 'Eisen professionele gerichtheid' als voldoende.

4.2.2 Facet 2.2. Relatie tussen doelstellingen en programma

a. <i>Het programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding</i>b. <i>De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma</i>

Bevindingen

De HUB heeft een competentiemodel uitgewerkt. Dit model beoogt een benaderende cumulatieve inschaling in een competentieniveau van verworven kennis, vaardigheden, context, autonomie en verantwoordelijkheid in onderlinge samenhang (1: basisniveau, 2: doorgroei-niveau, 3: gevorderd niveau, 4: expertniveau). De eerste drie niveaus verwijzen naar een opleiding professionele bachelor.

Het aanvraagdossier bevat een schema waarin elk opleidingsonderdeel wordt afgezet tegenover de kerndoelen die in dat opleidingsonderdeel geëvalueerd worden. Eenzelfde kerndoel kan in verschillende opleidingsonderdelen terugkomen. Op vraag van de commissie geven docenten tijdens het visitatiebezoek voldoende toelichting en verduidelijking bij dit schema.

De opleiding schetst in het dossier het programma voor elke dag van de starttweedaagse met aanduiding van de leerdoelen per sessie, de organisatie (plenair, leergroepen), de lesgever en het begeleidende studiemateriaal.

De opleiding geeft in het aanvraagdossier voor de drie modules een uitgebreide beschrijving van elk opleidingsonderdeel in een ECTS-fiche. Elke fiche vermeldt de leerresultaten, kern-doelen, leerdoelen, leerinhouden, didactische werkvormen, evaluatievormen, verplichte en aanbevolen literatuur. Een bijlage bij het aanvraagdossier geeft voor iedere module een globaal overzicht van het verplicht studiemateriaal (handboeken, artikels en extracten). De opleiding concretiseert in een toevoeging aan het dossier de evaluatiewijze per opleidings-onderdeel en geeft voorbeeldopdrachten.

In een bijlage bij het dossier verstrekt de opleiding per opleidingsonderdeel een samenvattend overzicht van de gebruikte werk- en evaluatievormen.

Werkvormen die (gast)docenten gebruiken zijn: colleges, procesbegeleiding, individuele begeleiding, voorbereidingsopdracht, begeleid zelfstandig werk, video.

Evaluatievormen die (gast)docenten gebruiken zijn: werkverslag, leerverslag, paper (met toelichting), poster, presentatie, peerevaluatie, portfolio.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat in het schema met de koppeling kerndoel/opleidingsonderdeel de meeste kerndoelen geëvalueerd worden op doorgroei- en gevorderd niveau. Voor het opleidingsonderdeel 'onderzoek en innovatie 3' is een meerderheid van de kerndoelen geformuleerd op expertniveau.

De commissie hoorde docenten tijdens het gesprek bevestigen dat zij van cursisten het beheersingsniveau – waaronder het expertniveau - verwachten dat is aangegeven voor hun opleidingsonderdeel. Docenten argumenteren dat zij voor bepaalde kerndoelen het expertniveau kunnen vooropstellen, gegeven dat het een banaba betreft, waarvoor cursisten inschrijven die (minstens vijf jaar) in het onderwijs werkzaam zijn.

De commissie bevestigt dat de leerdoelen logisch zijn afgeleid van de eindkwalificaties en de vooropgezette eindkwalificaties vertaald zijn in programmaleerdoelen.

De commissie is van mening dat het opleidingsprogramma weinig vakdidactiek omvat. Docenten stellen tijdens het visitatiegesprek dat een cursist vanuit de basisopleiding al meer vakdidactiek meebrengt en dat praktijkopdrachten vaak raakpunten hebben met het vakinhoudelijke. Mogelijke vragen hierbij worden opgenomen en uitgewerkt via een project.

De commissie stelt dat de opleiding inzake leerinhouden, didactische werkvormen, toetsingsvormen en studiemateriaal keuzes heeft gemaakt en vastgelegd, deze concreet heeft uitgewerkt in afstemming met de vooropgezette eindkwalificaties van de opleiding. De commissie waardeert de lijst van publicaties die de opleiding samenstelde.

De commissie is van oordeel dat de opleiding de evaluatiewijze helder heeft beschreven en geïllustreerd aan de hand van voorbeeldopdrachten. Het gebruik van dezelfde lay-out en structuur voor alle ECTS-fiches verhoogt de informatiewaarde en bruikbaarheid voor de cursisten.

De commissie besluit dat er een adequate relatie bestaat tussen de doelstellingen en het programma van de banaba Schoolontwikkeling.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.2 'Relatie doelstellingen en programma' als voldoende.

4.2.3 Facet 2.3. Samenhang programma

Bevindingen

Tijdens het locatiebezoek geven de gesprekspartners toelichting bij het opleidingsprogramma. Er zijn drie inhoudelijke programmalijnen: onderzoek en innovatie - reflectie en begeleiding - innoveren in een schoolcontext. Deze lijnen dragen de samenhang van het programma.

ma doorheen de opleiding. Het programma is modulair uitgewerkt in drie opleidingsfasen: 1. Professionele ontwikkeling van leraren, 2. Innovaties in de onderwijscontext en 3. Duurzaam innoveren.

Alle cursisten starten met de eerste module, modules 2 en 3 zijn inwisselbaar in de tijd. Vóór aanvang van module 1 is er een 'opstart-tweedaagse' en na module 3 is er een 'afsluitende tweedaagse'.

Het aanvraagdossier omschrijft de modules en geeft per opleidingsonderdeel: plaats in de opleiding, titularis, procesbegeleiders, leerresultaten, kerndoelen, leerdoelen, werk- en organisatievormen, evaluatiewijze, studiemateriaal en aanbevolen literatuur.

De opleiding illustreert in het dossier de samenhang tussen de leerresultaten en de programmalijnen, de raakvlakken tussen programmalijnen. Het dossier beschrijft de plaats en bijdrage van de opleidingsonderdelen in de programmalijnen en de modules, samen met de koppeling van kerndoelen.

Het aanvraagdossier vermeldt dat iedere titularis verantwoordelijk is voor zijn opleidingsonderdeel. Een moduleverantwoordelijke coördineert de opleidingsonderdelen per opleidingsfase en een opleidingscoördinator bewaakt het geheel. Procesbegeleiders begeleiden de opleidingsonderdelen die gerelateerd zijn aan actieonderzoek/praktijkonderzoek en reflectie.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding het programma banaba Schoolontwikkeling keurig heeft uitgewerkt in drie programmalijnen en drie modules. Het programma is inhoudelijk logisch uitgewerkt en de beschrijving van het opleidingsprogramma is concreet en duidelijk.

De commissie beklemtoont het enorme belang van de coördinatie van modules en alle inhoudelijke lijnen. Zij is van oordeel dat de coördinatie binnen de modules behoorlijk is maar meent dat er nauwelijks coördinatie is tussen de modules. Tijdens het visitatiegesprek bevestigt de opleiding dat er structureel een overkoepelende coördinatiegroep is samengesteld die de inhoudelijke afstemming en coherentie dient te bewaken.

De commissie stelt vast dat de opleiding de relatie tussen programmalijnen, modules en opleidingsonderdelen kan uitleggen en verantwoorden. De commissieleden waarderen de heldere voorstellingen in tabelvorm van de koppeling tussen de leerresultaten en de programmalijnen en de samenhang tussen de opleidingsonderdelen en de kerndoelen.

De commissie mist een transparante voorstelling waarin programmalijnen, modules én opleidingsonderdelen gekoppeld zijn. De commissie vertrouwt erop dat de opleiding deze koppeling overzichtelijk zal visualiseren ten behoeve van o.m. cursisten.

De commissieleden hebben er begrip voor dat de praktijkcontext van cursisten aan de basis kan liggen van een omwisseling van de modules 2 en 3. De commissie is van mening dat deze inwisselbaarheid – terwijl de programmalijnen 1, 2, 3 blijven – de logische inhoudelijke sequentie schaadt. De opleiding brengt in dat deze beslissing is ingegeven door zekerheids- en rendementsoverwegingen (bv. als cursisten ieder jaar kunnen inschrijven heeft de opleiding een quasi zekerheid dat zij de opleiding jaarlijks kan inrichten, er dienen zich voldoende cursisten te kunnen inschrijven om de vooropgezette kwaliteit van de opleiding te waarborgen) en de inwisselbaarheid beantwoordt aan de vraag van cursisten.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.3 'Samenhang' als voldoende.

4.2.4 Facet 2.4. Studielast

De studietijd sluit aan bij de norm zoals vastgesteld bij decreet.

Bevindingen

Het aanvraagdossier vermeldt dat de totale studielast 1500 uren bedraagt en gespreid is over 3 studiejaar. Contacturen worden in halve dagdelen georganiseerd in elke module.

Tijdens het gesprek bij het locatiebezoek stellen docenten dat zij bij het samenstellen van de ECTS-fiches met zorg de tijd hebben geraamd die cursisten zullen nodig hebben voor o.m. het bijwonen van colleges, seminars, procesbegeleiding, voorbereiding van opdrachten, zelfstandig werk, portfolio. Zij geven aan dat de reële studielast zal gemeten worden bij de algemene evaluatie van de opleiding door de cursisten.

De opleiding wijst erop dat – gezien de cursisten voltijds werken in het onderwijs - zij strikt zal toekijken op de navolging van de vooropgezette norm voor studiebelasting. Zij stelt dat docenten hiertoe in onderling overleg een spreiding van de opdrachten hebben uitgewerkt. De opleiding wijst erop dat opdrachten voor verschillende opleidingsonderdelen geïntegreerd geformuleerd worden.

In een toevoeging aan het dossier concretiseert de opleiding de studiebelasting per opleidingsonderdeel (studiepunten, contacturen, totale werkbelasting).

Overwegingen

De commissie bevestigt dat de opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studielast van een opleiding Bachelor na Bachelor: studielast van 1500 tot 1800 uren.

De commissie inventariseerde alle opdrachten die cursisten tijdens de opleiding dienen uit te werken en is van oordeel dat de studiebelasting onder druk kan komen te staan.

De commissie vertrouwt erop dat de opleiding het verwachtingspatroon van docenten expliciteert aan studenten, dat de opleiding gericht(er) begeleidt en adequaat optreedt bij studiemoeilijkheden bij cursisten. De commissie heeft vertrouwen in het systeem van kwaliteitszorg om de vinger aan de pols te houden en op te volgen of het programma studeerbaar en haalbaar is/blijft.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.4 'Studielast' als voldoende.

4.2.5 Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten:

Bachelor na bachelor: bachelorgraad, met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Bevindingen

De opleiding vermeldt in het aanvraagdossier als doelgroep voor de banaba Schoolontwikkeling de houders van een professioneel gerichte bachelor in het onderwijs en houders van een diploma van leraar uitgereikt door een specifieke lerarenopleiding (SLO). Houders van een ander bachelordiploma kunnen inschrijven als zij op het ogenblik van inschrijving tewerkgesteld zijn in het onderwijs.

De opleiding stelt 2 bijkomende toelatingsvoorwaarden voor alle cursisten:

- zij moeten minstens 5 jaar vol- of deeltijds tewerkgesteld zijn geweest in het onderwijs;
- er moet een tripartiete overeenkomst afgesloten worden tussen de cursist, zijn schoolbestuur en de hogeschool met het oog op de realisatie van de doelstellingen van de opleiding.

De opleiding verduidelijkt tijdens het locatiebezoek dat zij van de schoolleiding verwacht dat deze een actieve rol opneemt, enerzijds als mentor van de cursist schoolontwikkeling en anderzijds als deelnemer in een groep die regelmatig overlegt met de opleidingscoördinator. De opleiding beklemtoont in het aanvraagdossier dat zij voortbouwt op competenties (EVC) en kwalificaties (EVK) die de cursisten eerder hebben verworven en verder ontwikkeld hebben in hun onderwijspraktijk.

Het beleid voorziet een analyse van relevante EVK's en EVC's

- op vraag van een individuele cursist met het oog op vrijstelling van een opleidingsonderdeel;
- voor alle cursisten om het voor docenten mogelijk te maken actief in te spelen op de beroepservaring van cursisten.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de toelatingsvoorwaarden qua diploma's duidelijk omschreven zijn.

De commissie vindt het positief dat de opleiding als bijkomende toelatingsvoorwaarde een werk(praktijk)ervaring eist van minstens 5 jaar in het onderwijs.

De commissie waardeert dat de opleiding de afsluiting van een tripartiete overeenkomst als bijkomende toelatingsvoorwaarde eist. De commissie vindt het onontbeerlijk dat vooraf formele afspraken worden gemaakt over de context van het werkveld als vindplaats van leervragen en als oefenplaats om te leren aan schoolontwikkeling.

De commissie ondersteunt het initiatief om de schooldirectie in te schakelen in de begeleiding van de cursist en in het overleg over 'schoolontwikkeling en -ontwikkelaar' met de coördinator.

De commissie bevestigt dat het programma qua vorm en inhoud aansluit bij de kwalificaties van de instromende cursisten.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.5 'Toelatingsvoorwaarden' als voldoende.

4.2.6 Facet 2.6. Studietoegang

*De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de studietoegang:
Bachelor na bachelor: ten minste 60 studiepunten*

Bevindingen

Het aanvraagdossier geeft aan dat de studietoegang 60 studiepunten bedraagt, verdeeld over 3 modules van elk 20 studiepunten. Het programma is gespreid over 3 jaren met telkens 1 module per jaar.

Overwegingen

De commissie bevestigt dat de opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang van een opleiding Bachelor na bachelor: ten minste 60 studiepunten. De studietijd sluit aan bij de normen van het decreet.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.6 'Studietoegang' als voldoende.

4.2.7 Samenvattend oordeel onderwerp 2: Programma

Op basis van de oordelen over

Facet 2.1. Eisen professionele gerichtheid: voldoende

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma: voldoende

Facet 2.3. Samenhang programma: voldoende

Facet 2.4. Studielast: voldoende

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden: voldoende

Facet 2.6. Studietoegang: voldoende

is de commissie van mening dat het programma aansluit bij de criteria voor professionele gerichtheid van het toetsingskader van de NVAO, dat er afstemming is tussen de doelstellingen en het programma, dat de onderdelen van het programma inhoudelijk samenhangen, dat de studielast aansluit bij de decretale normen, dat de opleiding de toelatingsvoorwaarden heeft vastgelegd, dat de studieduur voldoet aan de formele eisen van een bachelor.

De opleiding kiest voor samenwerking met scholen waarvan de cursisten komen, focust op werkveldleren en formaliseert de begeleiding op de werkplek in een tripartiete overeen-

komst. De commissie vertrouwt erop dat de opleiding in de module 'innovaties in de onderwijscontext' relevante beleidsinitiatieven en verwachtingen in de onderwijscontext zal invoegen. Actieonderzoek wordt verruimd tot praktijkonderzoek in de onderwijspraktijk van de cursist, de onderwijspraktijk van de collega's en de context van de eigen school. Praktijkonderzoek is gericht op schoolontwikkeling. De opleiding investeert in contacten met deskundigen voor de versterking van haar netwerken.

De leerdoelen zijn logisch afgeleid van de eindkwalificaties en de vooropgezette eindkwalificaties zijn omgezet in programmaleerdoelen. Bij een tekort aan vakdidactiek in het programma worden vragen in verband met vakdidactiek opgenomen en uitgewerkt via projectmatig wetenschappelijk onderzoek. De opleiding heeft leerinhouden, didactische werkvormen, toetsingsvormen en studiemateriaal vastgelegd, de uitwerking afgestemd met de vooropgezette eindkwalificaties en literatuurbeschrijvingen samengesteld.

Het programma omvat drie programmalijnen en drie modules. De inhoud is logisch uitgewerkt en de beschrijving is concreet en duidelijk. De inhoudelijke afstemming en coherentie worden bewaakt.

De totale studielast bedraagt 1500 uren en is gespreid over 3 studiejaren. De commissie vertrouwt erop dat het systeem van kwaliteitszorg de vinger aan de pols houdt en de studeerbaarheid van het programma strikt opvolgt.

De toelatingsvoorwaarden qua diploma's zijn helder. De opleiding stelt bijkomend een werk(praktijk)ervaring van minstens 5 jaar in het onderwijs én de afsluiting van een tripartiete overeenkomst. De schooldirectie wordt ingeschakeld als mentor en neemt deel aan groepsoverleg met de opleidingscoördinator.

De studieomvang bedraagt 60 studiepunten, verdeeld over 3 modules van elk 20 studiepunten.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'programma' is daarom 'voldoende'

4.3 Inzet van personeel

4.3.1 Facet 3.1. Eisen professionele gerichtheid

De opleiding sluit aan bij het volgende criterium voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:

- het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk

Bevindingen

De opleiding geeft in het aanvraagdossier aan dat de volgende functies worden voorzien: een opleidingscoördinator, moduleverantwoordelijken, lectoren met een onderwijsopdracht en/of een taak van procesbegeleiding, een administratieve medewerker. De opleiding stelt dat zij – om de verbinding te leggen tussen de opleiding en de beroepspraktijk - externe docenten inzet met ervaring in schoolontwikkeling. Het dossier geeft een lijst van gastsprekers uit het werkveld en de universiteit waarop de opleiding een beroep zal doen.

Het aanvraagdossier beschrijft de taakinvulling/verantwoordelijkheden van de opleidingscoördinator, de modulecoördinator, de lectoren en het onderwijsteam. Het informatiedossier geeft per module een overzicht op naam van de moduleverantwoordelijke en de lectoren die de opleiding uitwerken en dragen.

Tijdens het locatiebezoek stelt de opleiding dat zij voor praktijkonderzoek verwacht dat de docenten de methodiek zelf beoefenen. De opleiding wijst erop dat zij uit de hogescholen, die in het kader van de opleiding samenwerken, verschillende docenten heeft opgenomen in het onderwijsteam omwille van hun specifieke onderzoeksexpertise. Een bijlage bij het aanvraagdossier omvat curricula vitae van docenten met opgave van projecten praktijkonderzoek die zij afgewerkt hebben.

Overwegingen

De commissie bevestigt dat de opleiding de verbinding wil leggen tussen het programma en de praktijk. Het opleidingsprogramma zal voor een belangrijk deel uitgevoerd worden door (gast)docenten en gastsprekers die opleiding en beroepspraktijk met elkaar in verband kunnen brengen.

De commissie stelt vast dat verschillende docenten ervaring hebben met het professionaliseren van leraren. Gastsprekers en docenten van HUB en KATHO (Torhout) brengen hun deskundigheid in over onderwijs- en schoolontwikkeling en praktijkonderzoek.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de samenwerking met de Marnix Academie (Utrecht) de professionele gerichtheid van het docententeam blijvend zal ondersteunen.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.1 'Eisen professionele gerichtheid' als voldoende.

4.3.2 Facet 3.2. Kwantiteit personeel

- a. *Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen starten.*

b. *Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen continueren.*

Bevindingen

Het dossier en de meerjarenbegroting in bijlage geven aan dat er bij de start voor module 1 een omkadering is voorzien van 0,2 VTE opleidingscoördinator, 1,0 VTE docenten, geen gastsprekers, 0,8 VTE onderwijsondersteuning en 0,1 onderzoek/maatschappelijke dienstverlening. Bij aanvang van module 2 is de omkadering 0,2 VTE opleidingscoördinator, 1,5 VTE docenten, 0,5 VTE gastdocenten/-sprekers, 1 VTE onderwijsondersteunend en 0,2 VTE onderzoek/maatschappelijke dienstverlening. Voor de drie modules voorziet de begroting in 0,2 VTE opleidingscoördinator, 2,0 VTE docenten, 0,7 VTE gastdocenten/-sprekers, 1,5 VTE onderwijsondersteuning en 0,4 VTE onderzoek/maatschappelijke dienstverlening.

Tijdens het gesprek met de conceptontwikkelaars wordt gesteld dat de taakbelasting van de docenten is onderhandeld op het niveau van de hogeschool en daarbij ruimte is voorzien voor de voorbereiding, implementatie en opvolging van (inhoudelijke) herzieningen en vernieuwingen binnen de opleiding.

Overwegingen

De commissie vertrouwt erop dat de onderhandelingen over de taakbelasting van docenten met voldoende realiteitszin zijn afgewikkeld. Zij besluit – gegeven deze stelling - dat het aantal personeelsleden volstaat om het vooropgestelde programma van de opleiding met de vereiste kwaliteit te kunnen starten en te continueren.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.2 'Kwantiteit personeel' als voldoende.

4.3.3 Facet 3.3. Kwaliteit personeel

Het in te zetten personeel is gekwalificeerd voor een inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma

Bevindingen

In het aanvraagdossier schrijft de opleiding dat zij met Lessius Mechelen, de Katholieke Hogeschool Leuven en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven een samenwerkingsverband heeft uitgewerkt waardoor de opleiding een beroep kan doen op docenten en gastsprekers met ervaring in educatieve competenties en in werken met groepen en/of beroepsbeoefenaars.

De opleiding stelt dat zij wil inhaken op recente (wetenschappelijk) inzichten en maatschappelijke noden en daartoe naast lectoren o.m. universiteitsprofessoren (School of Education), specialisten uit CLB's, auteurs van leerboeken en praktijkdeskundigen inschakelt.

De opleiding geeft aan dat docenten praktijkonderzoek de methodiek zelf moeten beoefenen en dienen deel te nemen aan intervisiesessies die door de opleidingscoördinator worden begeleid.

Een bijlage bij het dossier bevat de curricula vitae van de personeelsleden (persoonsgegevens, opleidingsgegevens, competenties, werkervaring, recente publicaties). Een toevoeging aan het dossier geeft een overzicht van de lesgevers per module en opleidingonderdeel met opgave van hun modulegebonden deskundigheid.

Conceptontwikkelaars en docenten stellen tijdens het locatiebezoek dat zij zich bewust zijn van de noodzaak van professionalisering van docenten. Op het ogenblik van het commissiebezoek waren er geen interne professionaliseringstrajecten uitgewerkt. De opleiding zal personeelsleden stimuleren deel te nemen aan (academische) vorming over schoolontwikkeling. In samenwerking met de Marnix Academie zal de opleiding gemeenschappelijke workshops inrichten voor docenten.

Overwegingen

De commissieleden waarderen de samenstelling van de groep docenten waarmee zij spraken: vertegenwoordigers per leerlijn en een gastdocent. De commissie heeft gesproken met een docententeam dat gemotiveerd is.

De commissie stelt vast dat de moduleverantwoordelijken behoren tot drie hogescholen: 'professionele ontwikkeling van leraren' (KHLeuven) – 'innovaties in de onderwijscontext' (KaHo Sint-Lieven) – 'duurzaam innoveren' (HUB).

De commissie stelt vast dat de docenten expertise hebben in domeinen van schoolontwikkeling, zoals onder meer agogiek en veranderingsprocessen, onderwijsvernieuwing, onderzoeks- en publiceervaardigheden, begeleiding en coaching, conflicthantering, actieonderzoek, beleidsvoerend en –ondersteunend werken, onderzoeksmethoden, communicatietechnieken.

De commissie bevestigt dat er in het docententeam onderzoeksexpertise aanwezig is.

De commissie stelt expliciet dat de professionalisering van docenten van de opleiding voor haar een reële zorg blijft. Het stelt de commissie enigszins gerust dat de conceptontwikkelaars aan de commissie formeel hebben bevestigd dat de professionalisering van docenten zal worden opgenomen door de hogeschool.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.3 'Kwaliteit personeel' als voldoende.

4.3.4 Samenvattend oordeel onderwerp 3: Inzet personeel

Op basis van de oordelen over

Facet 3.1. Eisen professionele gerichtheid: voldoende

Facet 3.2. Kwantiteit personeel: voldoende

Facet 3.3. Kwaliteit personeel: voldoende,

is de commissie van mening dat het opleidingsprogramma voor een belangrijk deel zal uitgevoerd worden door (gast)docenten en gastsprekers die het opleidingsprogramma en de onderwijspraktijk met elkaar in verband kunnen brengen.

Het docentencorps bezit brede expertise in de domeinen van schoolontwikkeling en is onderwijskundige en organisatorische deskundig.

Het aantal personeelsleden volstaat om het vooropgestelde programma van de opleiding met de vereiste kwaliteit te kunnen starten en te continueren.

De HUB verklaarde de professionalisering van docenten op te nemen. De samenwerking met de Marnix Academie is een aanzet tot deskundigheidsbevordering.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'inzet personeel' is daarom 'voldoende'

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De voorgestelde huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen

Het informatiedossier vermeldt dat de onderwijsactiviteiten van de opleiding worden georganiseerd in de gebouwen van de Campus Stormstraat van de HUB. De tweedaagse seminars vinden plaats op een externe locatie.

De beschikbare infrastructuur is eigentijds met een gamma aan audiovisuele faciliteiten en ICT-faciliteiten. Cursisten van de opleiding kunnen gebruik maken van de digitale leeromgeving en de bibliotheek van de hogeschool.

Overwegingen

De commissie bevestigt dat het campusgebouw, de toerusting en de voorzieningen voor cursisten en docenten beantwoorden aan de vereisten van hedendaags onderwijs en toereikend zijn voor de realisatie van het programma van de opleiding.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 4.1 'Materiële voorzieningen' als voldoende.

4.4.2 Facet 4.2. Studiebegeleiding

Er is voorzien in personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang.

Bevindingen

In het aanvraagdossier geeft de opleiding aan dat studie- en trajectbegeleiding afgestemd worden op de specifieke situatie van cursisten met een hoger onderwijsdiploma en die deeltijds/voltijds aan de slag zijn in het onderwijs. De opleidingscoördinator coördineert de studie- en trajectbegeleiding.

De opleiding stelt dat de cursist de mogelijkheid heeft tot een gesprek met de opleidingscoördinator en/of de studie- en trajectbegeleider. Begeleiding vindt tevens plaats in intervisiesessies en via de procesbegeleiders (= lesgever opleidingsonderdeel actieonderzoek en praktijkonderzoek).

De studie- en trajectbegeleiding worden aangeboden op plaatsen en tijdstippen waarop cursisten aanwezig zijn.

In de gesprekken tijdens het locatiebezoek stellen docenten en conceptontwikkelaars dat de begeleiding op de werkplek in handen is van de schooldirectie (mentor). De tripartiete over-

eenkomst schrijft voor dat de mentor deelneemt aan mentorensessies die door de opleidingscoördinator worden gecoacht.

Overwegingen

De commissie stelt dat de opleiding voldoende personele capaciteit voorziet voor studiebegeleiding. De studie- en trajectbegeleiding worden afgestemd op de individuele kenmerken en noden van de cursisten. De commissie heeft er vertrouwen in dat deelnemers op diverse wijzen adequaat zullen begeleid en opgevolgd worden tijdens hun studie met het oog op studievoortgang.

De commissie waardeert dat cursisten bij hun leren en de uitwerking van opdrachten binnen hun dagelijkse werk worden begeleid op de werkplek door een mentor die op zijn beurt terugkoppelt en terugkoppeling krijgt in mentorensessies.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 4.2 'Studiebegeleiding' als voldoende.

4.4.3 Samenvattend oordeel onderwerp 4: Voorzieningen

Op basis van de oordelen over

Facet 4.1. Materiële voorzieningen: voldoende

Facet 4.2. Studiebegeleiding: voldoende

is de commissie van mening dat de huisvesting en de materiële voorzieningen voldoen aan de standaarden van hedendaags onderwijs en toereikend zijn om het programma van de nieuwe opleiding te realiseren.

De studiebegeleiding en informatievoorzieningen zijn afgestemd op noden van studenten en voldoen aan de basiskwaliteit. Cursisten worden op de werkplek begeleid door een mentor.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'voorzieningen' is 'voldoende'.

4.5 Interne kwaliteitszorg

4.5.1 Facet 5.1. Systematische aanpak

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

Bevindingen

Het aanvraagdossier vermeldt dat de hogeschool voor onderwijsontwikkeling, –uitvoering én ondersteunende dienstverlening een gedocumenteerd kwaliteitssysteem heeft uitgewerkt. De kwaliteitswerking wordt tussentijds geëvalueerd door interne auditoren en driejaarlijks is er een (her)certificeringsaudit door een onafhankelijke certificatie-instelling.

Met het oog op verankering, verbetering en verantwoording beschrijft het aanvraagdossier de overleg- en participatiestructuur, het kwaliteitshandboek (met werkingsafspraken en evaluatie-instrumenten), interne audits, verbeter suggesties en klachten, taakstellingen en rapportering.

Het dossier geeft aan dat de opleiding wordt geïntegreerd in het interne kwaliteitssysteem van de hogeschool. De opleidingscoördinator is ankerpersoon voor kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling.

Het aanvraagdossier geeft een stappenplan 2010-2016 met een vertaling van de onderdelen van het kwaliteitssysteem voor de banaba Schoolontwikkeling. Het aanvraagdossier en bijlagen expliciteren kwaliteitscriteria en indicatoren voor lesgevers, de opleidingscoördinator, modulecoördinatoren, procesbegeleider, coördinator studie- en trajectbegeleiding, ankerpersoon kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling, administratieve en technische diensten.

De opleiding wijst op de koppeling tussen evaluatie-instrumenten, stakeholders en relevante activiteiten en kwaliteitscriteria. Tijdens het locatiebezoek heeft de kwaliteitsverantwoordelijke van de hogeschool met voorbeelden geïllustreerd hoe het hogeschoolbrede kwaliteitssysteem kan aangepast worden in functie van het specifieke karakter van een banaba-opleiding.

In een bijlage beschrijft de hogeschool een methode van kwaliteitsevaluatie en -verbetering (IMPROVE) die ontwikkeld werd door de PROSE- en TRIS-netwerken.

Overwegingen

De commissie vertrouwt erop dat het gangbare kwaliteitssysteem van de hogeschool borg staat voor de PDCA-systematiek in de aanpak van interne kwaliteitszorg, de periodieke verzameling van informatie en de evaluatie van resultaten, de implementatie van maatregelen tot verbetering en de borging ervan.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 5.1 'Systematische aanpak' als voldoende.

4.5.2 Facet 5.2. Betrokkenheid

Bij de interne kwaliteitszorg zullen medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief worden betrokken.

Bevindingen

Een bijlage bij het informatiedossier geeft een uitgebreid overzicht van de betrokkenheid van deelnemers, personeelsleden, alumni en werkveldvertegenwoordigers in de participatieorganen en bij evaluaties.

Het aanvraagdossier beschrijft de samenstelling, vergaderfrequentie en opdracht van de stuurgroep (verantwoordelijken van de betrokken studiegebieden/departementen van de partnerinstellingen) en het onderwijsteam (vertegenwoordigers van de deelnemende hogescholen in functie van vakinhoudelijke expertise, gastsprekers).

Cursisten en opleidingscoördinator overleggen op vaste tijdstippen over het cursusverloop, verwerkingsopdrachten, procesbegeleiding, kwaliteitszorg, onderwijsontwikkelingen en studievoorzieningen.

Tijdens het locatiebezoek wees de opleiding erop dat zij formele contacten onderhoudt met het werkveld via resonantieraden kleuteronderwijs, basis- en secundair onderwijs. Schooldirecties maken deel uit van de resonantieraad. Aan een resonantieraad worden projecten voorgelegd ter bespreking en reflectie. De raad heeft geen impact op besluitvorming.

De opleiding wijst erop dat de tripartiete overeenkomst de betrokkenheid van het werkveld zal versterken.

Het informatiedossier vermeldt dat de hogeschool een alumniwerking zal opstarten. Afgestudeerden ontvangen een digitale nieuwsbrief met informatie over de opleiding, ontwikkelingen in het werkveld en het nascholingsaanbod.

Overwegingen

De commissie is positief over de (geplande) betrokkenheid van cursisten, werkveld en alumni bij interne kwaliteitszorg. Deze betrokkenheid heeft betrekking op overleg over onder meer samenwerkingsovereenkomsten, samenstelling en wijziging/herzieningen van het programma, inhoud van modules, studiemateriaal, digitale leeromgeving, uitvoering van programma, voorzieningen, feedbackverstrekking, begeleiding.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 5.2 'Betrokkenheid' als voldoende.

4.5.3 Samenvattend oordeel onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

Op basis van de oordelen over

Facet 5.1. Systematische aanpak: voldoende

Facet 5.2. Betrokkenheid: voldoende,

is de commissie van mening dat het systeem van interne kwaliteitszorg dat de hogeschool ontwikkelde garant staat voor een systematische aanpak van de evaluatie van verzamelde informatie en de implementatie van maatregelen tot verbetering en borging.

Medewerkers, cursisten, afgestudeerden en werkveld worden via diverse kanalen en activiteiten betrokken bij kwaliteitszorg.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' is 'voldoende'.

4.6 Conditie voor continuïteit

4.6.1 Facet 6.1. Afstudeergarantie

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen.

Bevindingen

De vertegenwoordigers van het management bevestigen tijdens het locatiebezoek dat de hogeschool zich borg stelt voor het inrichten van de opleiding en dat de cursisten hun opleiding kunnen afwerken en het diploma kunnen behalen.

Overwegingen

De commissie heeft er het volste vertrouwen in dat het bestuur van de hogeschool aan cursisten de garantie geeft dat zij het programma volledig kunnen doorlopen.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 6.1 'Afstudeergarantie' als voldoende.

4.6.2 Facet 6.2. Investerings

De voorziene investeringen zijn toereikend om de opleiding (inclusief voorzieningen) tot stand te brengen.

Bevindingen

De hogeschool geeft aan dat er voor de organisatie van de opleiding geen bijkomende investeringen in gebouwen noodzakelijk zijn. De bestaande infrastructuur en faciliteiten volstaan voor de specifieke behoeften van de banaba Schoolontwikkeling.

De kosten die verbonden zijn aan het gebruik van een externe locatie voor een meerdaags seminarie blijven eerder beperkt.

Overwegingen

De commissie heeft er een groot vertrouwen in dat het bestuur van de hogeschool borg zal staan voor toereikende investeringen om de opleiding tot stand te brengen.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 6.2 'Investerings' als voldoende.

4.6.3 Facet 6.3. Financiële voorzieningen

De financiële voorzieningen zijn toereikend om het volledige opleidingstraject te kunnen aanbieden.

Bevindingen

Het aanvraagdossier geeft aan dat de financiële voorzieningen zich situeren in de domeinen personeelskosten en onderwijsmiddelen.

De meerjarenbegroting geeft 117.600 euro als raming voor de personeelskosten voor de organisatie van Module 1 in 2011-2012, bij een veronderstelde instroom van 30 cursisten. Voor het 2de jaar (2012-2013, Modules 1 en 2) is 191.400 euro ingeschreven voor 56 deelnemers. Voor 2013-2014 (Modules 1, 2 en 3) bedraagt de begrote personeelskost 268.800 euro bij 81 deelnemers.

Het nascholingsbudget voor het begrote personeel voorziet 245 euro per personeelslid voor externe en 245 euro voor interne bijscholingen.

Voor onderwijsmiddelen voorziet de meerjarenbegroting van de bibliotheek voor het 1ste jaar 22.500 euro voor (hernieuwing) van abonnementen op tijdschriften, aankoop van boeken en didactisch materiaal, licenties voor toegang tot relevante informatienetwerken. Deze voorzieningen zijn begroot op 32.500 euro (2012-2013) en 42.500 euro (2013-2014).

De uitbreiding van ICT-faciliteiten is voor dezelfde jaren begroot op 15.000 euro, 3.000 euro en 3.000 euro.

Overwegingen

Gegeven de instroom die de opleiding verwacht, bevestigt de commissie dat de financiële voorzieningen toereikend zijn om het volledige opleidingstraject te kunnen aanbieden.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt facet 6.3 'Financiële voorzieningen' als voldoende.

4.6.4 Samenvattend oordeel onderwerp 6: Conditie voor continuïteit

Op basis van de oordelen over

Facet 6.1. Afstudeergarantie: voldoende

Facet 6.2. Investerings: voldoende

Facet 6.3. Financiële voorzieningen: voldoende

bevestigt de commissie dat zij over voldoende informatie beschikt over de financiële mogelijkheden. De commissie heeft geen redenen om te twijfelen aan de mogelijkheid om de opleiding te starten en de voorwaarden voor continuïteit.

Het oordeel van de commissie over het onderwerp 'condities voor continuïteit' is 'voldoende'

5 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 4 weer.

ONDERWERP	ORDEEL	FACET	ORDEEL
1 Doelstellingen opleiding	voldoende	1.1 niveau en oriëntatie	voldoende
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	voldoende
2 Programma	voldoende	2.1 eisen professionele gerichtheid	voldoende
		2.2 relatie doelstellingen – programma	voldoende
		2.3 samenhang programma	voldoende
		2.4 studielast	voldoende
		2.5 toelatingsvoorwaarden	voldoende
		2.6 studieomvang	voldoende
3 Inzet van personeel	voldoende	3.1 eisen professionele gerichtheid	voldoende
		3.2 kwantiteit	voldoende
		3.3 kwaliteit	voldoende
4 Voorzieningen	voldoende	4.1 materiële voorzieningen	voldoende
		4.2 studiebegeleiding	voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	voldoende	5.1 systematische aanpak	voldoende
		5.2 betrekken derden	voldoende
6 Continuïteit	voldoende	6.1 afstudeergarantie	voldoende
		6.2 investeringen	voldoende
		6.3 financiële voorzieningen	voldoende

Eindoordeel: positief

Bijlage 1 – Samenstelling commissie

Voorzitter

Prof. dr. R. Vandenberghe (voorzitter)

Roland Vandenberghe is doctor in de Pedagogische wetenschappen en was verbonden aan de KULeuven als gewoon hoogleraar en was hoofd van het Centrum voor Onderwijsbeleid en –vernieuwing. Hij was gedurende zes jaar decaan van de faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen. Sinds 2004 is hij met emeritaat. Hij heeft ervaring met visitaties (o.a. Theologie en Godsdienstwetenschappen en bestuurskunde in Nederland en lerarenopleiding kleuteronderwijs in Vlaanderen).

Commissielid

Prof. dr. Th. Bergen

Theo Bergen studeerde Onderwijskunde en promoveerde in 1981 aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. In de periode 1993 - 2005 is hij als hoogleraar en wetenschappelijk directeur verbonden geweest aan de Universitaire Lerarenopleiding van de Radboud Universiteit Nijmegen. Sinds 2006 is hij als hoogleraar Onderwijskunde verbonden aan de Lerarenopleiding van de Technische Universiteit Eindhoven. Hij is voorzitter van de VELON (Vereniging Lerarenopleiders Nederland). Theo Bergen was betrokken bij het NVAO-beoordelingspanel Leren en Innoveren

Commissielid

Prof. dr. E.B.P. Verbiest

Eric Verbiest was tot 31 december 2009 Lector Fontys Hogescholen voor schoolontwikkeling en schoolmanagement. Hij is nog steeds Gastprofessor Universiteit Antwerpen voor onderwijsinnovatie. Hij heeft uitgebreide theoretische kennis van en (internationale) praktische ervaring in schoolorganisatieontwikkeling, in het ontwikkelen en implementeren van programma's voor de professionalisering van schoolleiders en in praktijkgericht onderzoek. De ervaring omvat procesbegeleiding, ontwikkelen van strategieën voor schoolvernieuwing, toepassing van diagnostische instrumenten en training in managementvaardigheden. Daarnaast uitgebreide ervaring in het ontwikkelen van curricula voor lerarenopleidingen op het terrein van sociale vaardigheden, sociale wetenschappen en filosofie. Eric Verbiest was betrokken bij het NVAO-beoordelingspanel Leren en Innoveren

Commissielid

A. Buelens

Tuur Buelens behaalde in 1970 het diploma van onderwijzer aan de Katholieke Normalschool te Mechelen en in 1974 het getuigschrift buitengewoon onderwijs. Hij was tot 1992 onderwijzer in het buitengewoon onderwijs. Tot 2010 was hij nadien directeur van een basisschool in Mechelen (Battel – Heffen). Sinds 1996 was hij ook betrokken als gastdocent en lid van de adviesraad van de banaba Zorgverbreding (Lessius Mechelen).

Student-lid

A. Peeters

Annelore Peeters is student aan Lessius Mechelen. Ze volgt er de bachelor na bachelor Intercultureel management. Daarnaast volgt ze in volwassenenonderwijs de specifieke lerarenopleiding. In 2009 studeerde ze af aan de Katholieke Hogeschool Kempen waar ze het diploma professionele bachelor in de ergotherapie behaalde. In haar vrije tijd zet ze zich

in voor het beoordelen van nieuwe opleidingen. Hiervoor volgde ze de nodige selectie- en trainingsdagen bij de NVAO.

Extern secretaris

Lic. Walter Melis

Alle panelleden, alsook de secretaris, hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend.

Procescoördinator

Lic. R. Belmans, beleidsmedewerker NVAO.

Bijlage 2 – Domeinspecifiek leerresultatenkader

Leerresultaat 1:

De schoolontwikkelaar (SO) onderzoekt de kwaliteit en effectiviteit van het onderwijs, en gaat na hoe verbetering en/of innovatie mogelijk is. Daarvoor reflecteert hij op zowel inhoudelijke als procesmatige ontwikkelingen op verschillende niveaus..

Leerresultaat 2:

De SO inspireert initieert en ondersteunt onderwijsvernieuingsprocessen, zorgt voor communicatie met en participatie van alle betrokkenen en neemt als coördinator medeverantwoordelijkheid op voor collectieve resultaten.

Leerresultaat 3:

De SO reflecteert kritisch en methodisch op eigen functioneren, op de schoolpraktijk en op de onderwijscontext en helpt anderen hierop te reflecteren.

Leerresultaat 4:

De SO zet eenvoudig onderwijskundig actieonderzoek op en helpt dit organisatorisch, relationeel, financieel en juridisch uitvoeren met het oog op kwalitatief onderwijs.

Leerresultaat 5:

De SO argumenteert en construeert zijn werkwijze, rekening houdend met bestaande en nieuwe wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke evolutie. De SO verzamelt en selecteert hiertoe informatie, en verbindt contexteigen doelstellingen, inhoud en ervaringen met elkaar en begeleidt de implementatie.

Leerresultaat 6:

De SO coacht het schoolteam groeibevorderend, communiceert waardierend en duidelijk en toont zich een voorbeeld en motor voor reflectie en onderwijsvernieuwing in het schoolteam.

In uitvoering van het *Decreet betreffende de Kwalificatiestructuur* (30 april 2009) heeft de NVAO deze gezamenlijke domeinspecifieke leerresultaten gevalideerd op 1 februari 2011, naar aanleiding van de positieve advisering van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) van de Arteveldehogeschool.

De HUB heeft aan deze gezamenlijke domeinspecifieke leerresultaten nog een zevende leerresultaat toegevoegd:

Leerresultaat 7:

De SO is een aanspreekpunt voor inbreng van expertise inzake onderwijsontwikkeling binnen en buiten het eigen schoolteam.

Bijlage 3 – Programma locatiebezoek

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de instelling op 16 mei 2011.

Locatie: Campus HUB, Stormstraat 2, 1000 Brussel

Programma:

1. 13.30 uur: Gesprek met docenten
Dr. Daisy Michiels, Lector en onderzoeker KaHO St.- Lieven
Katrien De Maegd, Lector en medewerker Groepscentrum Permanente Vorming HUB
Dr. Dirk Smits, Hoofddocent en coördinator onderzoekscentrum Pragodi HUB
Raf Sondervorst, Lector HUB en KHL
Drs. Herman Siebens, Directeur KTA Wemmel; docent postgraduaat voortgezette opleiding voor schooldirecties HUB
Ria De Sadeleer, Lector en medewerker Onderwijsontwikkeling HUB
2. 14.30 uur: Gesprek met de programma-ontwikkelaars/het management
Mevr. Mia Sas, groepsvoorzitter professionele opleidingen HUB
Dhr. Paul Garré, directeur Dienst Onderwijs & kwaliteitszorg
Dhr. André Verkens, directeur studiegebied onderwijs
Mevr. Ria De Sadeleer, opleidingscoördinator

Bijlage 4 – Overzicht geraadpleegde documenten

I. Aanvraagdossier instelling en bijbehorende stukken/bronnen

II. Toevoeging aan het dossier bij de visitatie van de BanaBa Schoolontwikkeling

III. Documenten die door de instelling ter inzage zijn gelegd bij het locatiebezoek

Tijdens het locatiebezoek werd in het visitatielokaal een collectie vakliteratuur over schoolontwikkeling gepresenteerd.

Bijlage 5 – Lijst met afkortingen

ba	bachelor
banaba	bachelor na bachelor
ECTS	European Credit Transfer System
EHSAL	Europese Hogeschool Brussel (voorheen: Economische Hogeschool St. Aloysius)
EVC	elders verworven competenties
EVK	elders verworven kwalificaties
HUB	Hogeschool-Universiteit Brussel
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Onderwijs- en Examenreglement
VKS	Vlaamse kwalificatiestructuur

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (bachelor na bachelor) van de Hogeschool – Universiteit Brussel.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer # 5133